

אבלו של המכון למדעי היהדות

Author(s): י' זוסמן

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. (תשל"ז), pp. 95-96

Published by: [Historical Society of Israel/](http://www.hsi.org/)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70060205>

Accessed: 26/11/2011 11:48

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

דברים לזכרו של חיים הלל בן-ששון ז"ל *

אבלו של המכון למדעי היהדות

י ע ק ב ז ו ס מ ז

חלפו בדיוק שלושים יום מאותו הערב המר והנמהר בו ישבנו, במקום זה ובשעה זו ממש, אנו חברי 'המכון למדעי-היהדות', וציפינו לבואו של הפרופ' בן-ששון, שהיה אמור לשאת את דבריו בנושא חשוב שהיה על הפרק; משבושש לבוא תמהנו כולנו על איחורו, שהרי דייקן היה והנושא הנדון קרוב ללבו היה. תמהוני שלי היה כפול ומכופל, שהרי רק שעות מעטות קודם-לכן שוחחנו ודיברנו על סדר-הדיון שעמד להתקיים באותו הערב — והוא צר ותוסס כדרכו תמיד. שאלתי בעצתו ולמדתי מחכמתו, כדרך שהייתי למוד לעשות במשך שנה זו, בנושאים שונים ומגוונים הנוגעים לענייני 'המכון'.

ואמנם, אני אישית למדתי להכיר ולהוקיר מקרוב את המנוח הדגול רק במשך חודשים אחרונים אלה. בחודשים אלה של עבודה משותפת בעצה אחת עמו, נתגלה לפני פרופ' בן-ששון ז"ל במלוא קומתו — בעמידתו האיתנה והתקיפה ובניהוגו העדין. זכיתי לעמוד על אישיותו המיוחדת שתקיפות ללא-מעצורים ועדינות ללא גבול היו ממאפייניה העיקריים; תקיפות בכל הנוגע לעקרונות ולמטרות — ועדינות-הנפש בכל הנוגע ליחסי-אנוש.

הוא לחם, ללא פשרות וללא ויתורים, למען 'המכון למדעי-היהדות', למען מקומם של מדעי-היהדות באוניברסיטה העברית ולהגשמת הרעיון של 'האוניברסיטה של עם ישראל'. ובראש ובראשונה פעל ועשה לקידום ולצמיחתם של הכוחות הצעירים, כוחות הוראה ומחקר, העתודה של מדעי-היהדות באוניברסיטה העברית ובעולם כולו — 'שהרי בנפשינו הדבר' כפי שרגיל היה לומר.

כל מוקיריו ומקורביו יזכרו בוודאי את הפרופ' בן-ששון המנוח בדמותו הַצֶּרָה, הפעל-תנית, מלאת המרץ והמחשבה, שאינה יודעת לא לאות ולא פשרות; הדמות שעל פניה נסוך תמיד אותו חיוך חכם וטוב-לב — ספק ספקני ספק סלחני — כפי שהורגלנו לראותו מאז שהכרנוהו.

אבל לא באתי הפעם, לא לתאר את דמותו הרוחנית ואף לא להעריך את מפעלו המדעי — יעשו זאת הערב חבריו לעבודה מדעית השותפים לו בתחום ובשיטות המחקר. לא ביקשתי הפעם אלא להביע רחשי הערכה ותודה אישיים לאדם דגול שזכיתי לעצתו בהלכות-ציבור

* הדברים הושמעו באזכרה מטעם המכון למדעי היהדות של האוניברסיטה העברית.

ומעל לכל לקירבתו האנושית, החכמה והקורנת. ומתוך כך יודע אני להעריך את גודל האבדה שירדה על 'המכון למדעי־היהדות' בהסתלקותו של אחד מבכירי מוריו ומלומדיו. מלומד שמיזג בקרבו מזיגה מופלאה את המורשת השורשית שהביא עמו מבית, בית וולוז'ין, עם השכלה אירופית מקיפה. היסטוריון וחוקר ביקורתי שהיו בו הרבה מן המידות שמנו בתלמידי־חכמים שתורתם־גאוותם — מן אותן הדמויות ההולכות ומתמעטות, לדאבו־נינו, מקרבנו.

ולא אוסיף על כך אלא דברים קצרים בלבד מדברי המנוח עצמו על רבותיו, ומדברי רבותיו עליו — שהרי לא רק מורה גדול היה אלא גם תלמיד גדול, מסור ונאמן לרבותיו היה. הוא ביטא זאת, בין היתר, בדבריו על שני רבותיו הגדולים במאמרו היפה: "דת וחברה במשנתם של ב"צ דינור ויצחק בער" (מולד, תשל"ד). וכבר אמרו רבותינו: "בירושלים לא היו אומרים בפני המת אלא דבריו של מת" ולכן אקרא עליו את הפסוק שבו הוא הספיד את רבו הפרופ' דינור ז"ל, פסוק המאפיין כל כך גם את דרכו שלו, וזה לשונו: "כל ימיו עשה לחנך את היהודי להיות מתבונן בעין פקוחה במקורות המדברים בעדם, מפי עצמם ולא מפי מסביריהם, על מה שאירע — כדי שיקום דור הצופה בעירנות לתופעות העבר ולבעיות ההווה והעתיד"; ואמנם כן, גם הפרופ' בן־ששון ע"ה, בכל פעולותיו המדעיות והחינוכיות: העבר, ההווה והעתיד עמדו לנגד עיניו.

ועל דברי התלמיד אוסיף את דברי הרב, את דבריו של מורנו הנערץ הפרופ' י' בער, ייבדל לחיים ארוכים, שנבצר ממנו להשתתף עמנו בערב זה ובקשני למסור בפניכם מלים קצרות בשמו. וזה תוכן דבריו: הכרתיו כאחד האנשים המצוינים ביותר שבתוכנו. הוא נשאר נאמן למסורת הישיבות שבהן נתחנך בנעוריו ויחד עם זה היה לבו פתוח לכל חידושי המדע וההכרה של זמננו, ובכלל לכל תופעה אנושית. תכונות אלה עשו אותו להיסטוריון יהודי מקורי וגדול.

יהי זכרו של ר' חיים הלל בן־ששון ברוך.